

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Мозгальової Наталії Георгіївни на дисертаційне дослідження
Янь Інши «Методика формування вокально-виконавської
компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва»
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі
знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта
(Музичне мистецтво)**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

Оновлення системи української освіти зумовлює вдосконалення змісту й технологій навчання, пошук оптимальних шляхів і методичних ресурсів для підвищення якості підготовки фахівців освітньої галузі, з-поміж яких надважливе місце відведено майбутнім учителям музичного мистецтва. Пріоритетним напрямом з вирішення поставлених завдань, на переконання Янь Інши, є підвищення ефективності освітнього процесу в закладах вищої мистецько-педагогічної освіти з відповідним зростанням вимог до професійних якостей майбутніх учителів музичного мистецтва. У такому разі набуває актуальності проблема формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, що передбачає орієнтацію на взаємодію музично-виконавської та професійно-педагогічної складових у підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва, педагогічне прогнозування, проектування особистісної траєкторії професійного зростання.

Узагальнення теоретичних напрацювань з педагогіки, психології, мистецтвознавства та музичної педагогіки в контексті проблеми формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, осмислення нової освітньої стратегії вищої школи підтвердили необхідність розв'язання суперечностей між: між потребою студентів у вокальному зростанні та традиційним змістом навчання; між існуючим рівнем сформованості вокально-виконавської компетентності студентів та наявними вокально-виконавськими вміннями й навичками, які не є достатніми для вокально-виконавської діяльності у школі; між необхідністю набуття додаткових вокально-виконавських компетенцій та відсутністю методичних напрацювань з даного питання. Розв'язання окреслених суперечностей та реалізація зазначених орієнтирів підтверджують своєчасність та актуальність дисертаційного дослідження Янь Інши.

Тематика і проблематика дисертації відповідають профілю досліджень, виконуваних на кафедрі теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 10 від 28 квітня 2022 року).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Для написання повноцінного оригінального дослідження Янь Інши створює сучасну теоретико-методологічну базу, куди залучає праці українських та зарубіжних учених з проблем формування вокально-виконавської компетентності як провідної ознаки конкурентноспроможного спеціаліста, що дає чітке розуміння її сутності та структурно-компонентних характеристик, а також шляхів і засобів вирішення означеної проблеми.

Мета дисертаційної праці полягає у розробленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва і передбачає виконання низки завдань, що логічно і послідовно сприяють її вирішенню.

Відзначимо й високий рівень обґрунтованості сформульованих теоретичних положень, розроблених методичних пропозицій та вагомість отриманих результатів і висновків.

Унаочнюють результати дисертаційного дослідження 18 додатків, оформлені в анкети, опитувальники, таблиці.

3. Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна дисертаційного дослідження є очевидною. Вперше розроблено компонентну структуру, критерії, показники та рівні сформованості вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. У дисертації вперше розроблено методичну модель вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Дисертантка вперше інтерпретує поняття «вокально-виконавська компетентність» майбутніх учителів музичного мистецтва як особистісного утворення, що посилює здатність виконавця до яскравого втілення творчого задуму на основі набутої компетентності за відповідними напрямками: варіативного опрацювання вокального матеріалу, самостійного втілення творчої інтерпретації вокального твору, художньо-образного та артистичного виконання вокального твору для здійснення вокально-виконавської діяльності в школі.

Новаторським є акцентування автором значущості комплексно-інноваційної ретрансляції змісту вокальних творів у публічно-виконавській діяльності як унікальної подачі фонаційно-вербалізованої інформації, що сприяє формуванню в особистості усвідомленого ставлення до специфіки, структури й функцій досліджуваного феномену, значущих системоутворюючих зв'язків між його компонентами, а також головних принципів творення та фахового вдосконалення (с.22).

Новітньою також є авторська методика формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва побудована на теоретичному підґрунті аксіологічного, особистісно-орієнтованого, творчо-проективного підходів.

4. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структура роботи та її внутрішня композиція логічно і послідовно висвітлює поставлені завдання і спрямована на досягнення поставленої мети. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел до кожного розділу, загальних висновків та додатків. Загальний обсяг дисертації становить: 236 сторінок, з них 182 сторінки основного тексту.

Вступ містить усі необхідні елементи наукового тексту, визначені мета і завдання дисертації, сформульовані об'єкт і предмет роботи, названа джерельна база і окреслена структура роботи.

Перший розділ роботи «Теоретичні аспекти формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва» присвячений визначенню специфіки вокального навчання майбутніх учителів музичного мистецтва на компетентнісній основі, виявленню сутнісних ознак поняття «вокально-виконавська компетентність», окресленню основних наукових підходів до її формування на мистецьких факультетах вищих педагогічних навчальних закладів. У розділі потрактовуються усі терміни понятійної системи дисертації, зокрема професійна, фахова, мистецька, методична, вокальна компетентність; професіоналізм, вокальне виконавство, вокально-виконавська діяльність, творча особистість (підрозділ 1.1).

З цих позицій набуває значущості трактування поняття «вокально-виконавська компетентність», яке надає не стільки характеристику вчителя музичного мистецтва особистості, скільки напрями формування означеної якості представлені в експериментальній частині (с. 71).

На особливу увагу заслуговує теза про виняткову роль репертуару у формуванні вокально-виконавської компетентності, оскільки процес його вивчення передбачає оволодіння мовою специфічних символів та мовленнєвих навичок, набуття вокально-мовленнєвої ідентичності та знань жанрово-стильових відмінностей з метою розкриття власних виконавських можливостей у сольо-концертній практиці у школі (с.41).

Показово, що у виборі наукових підходів автор керувався думкою про їх відповідність загальній стратегії мистецької освіти, напрямам дослідницького інтересу (с. 52), в зв'язку з чим опертя на аксіологічний (сприяє створенню власних репертуарних колекцій ціннісно-значущого змісту для здійснення вокально-виконавської діяльності в школі (с.53-57)), особистісно-зорієнтованого (забезпечує свідомий студентами власної траєкторії розвитку (с.58-61)), творчо-проективний (забезпечує процес осягнення співаком-виконавцем продуктів композиторської творчості – вокальних творів (с.62-69)) підходи вважаємо цілком переконливим.

У другому розділі «Методика формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва» розкрито специфіку вокально-виконавської діяльності вчителя музичного мистецтва (с.84), визначено її функції (пізнавальна, аксіологічно-оцінна, інформативно-ретрансляційна, комунікативна; знаннєво-інтегративна (с.85)) та фактори

(с.86), що сприяють формуванню вокально-виконавської компетентності студентів. На основі теоретичного аналізу представлено структуру (с.86) вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, виокремлено основні компоненти (мотиваційно-спрямований, знаннево-інноваційний, діяльнісно-креативний), відповідні критерії та показники.

Окреслені у підрозділі 2.2. спеціальні принципи (с.108-116) дослідження ((емоційної насиченості, опори на українську класику, використання українських співацьких традицій та кращих вокальних методик українських педагогів-вокалістів, формування стилю «українського бельканто» з опорою на досягнення зарубіжних педагогів-вокалістів) знайшли відображення у практичній частині роботи.

Заслуговують на схвалення окреслені автором педагогічні умови формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, а саме: організація навчального процесу, яка включає пряме і дотичне керівництво (передбачає співтворчість з викладачем, а також самостійну діяльність студентів); дотримання регламенту в роботі голосового апарату; спонукання студентів до творчої самореалізації у різних формах творчої діяльності (с.116-122).

В розробленій та графічно представленій організаційно-методичній моделі (рис.2) формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва представлені всі вищерозглянуті складники.

Вона стала основою поетапної методики, процес реалізації якої презентований у третьому розділі «Дослідно-експериментальна робота з формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва». Розроблена Янь Інши методика заслуговує на особливу увагу, адже реалізується за трьома етапами, на кожному з яких використовувались спеціальні форми і методи роботи. Основними методами на першому (інформаційно-орієнтованому) етапі були комплексні тренінги, творчі завдання, художня ілюстрація словесних пояснень, ескізного опрацювання мистецьких творів, метод мозкового штурму; на другому (рефлексивно-операційному) – тематичні бесіди, зорова активізація сприйняття, аналізу конкретної ситуації, обговорення кращих зразків світової вокальної культури, написання есе, використання відео- та аудіо записів; на третьому (творчо-продуктивному) – демонстраційно-образні, імпровізаційні, моделювання, комплексні тренінги, втілення художнього образу у вокальні вправи, навчальні дискусії.

Інтерес становлять розроблені автором методи «Дзеркало», «Колесо взаємодії», «Очікування», «Віртуальний світ вокального мистецтва», «Складання книжки-пам'ятки»; технологія «Мозаїка», рольова гра «Я організатор вокального концерту», спецкурс «Основи використання засобів вокального виконавства», прийоми – дистанційний, конструкторський та дизайнерський.

У Висновках представлено підсумки й результати дисертаційного дослідження, окреслено перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Достовірність отриманих у ході дослідження результатів підкріплено рисунками, таблицями (3.3.-3.12) і статистичними підрахунками.

5. Практичне значення одержаних результатів

Без сумнівів, результати дисертаційної праці Янь Інши мають практичну цінність, оскільки її теоретичні висновки та експериментальні результати можуть служити для оновлення змісту навчальних курсів з методики музичної освіти та вокального навчання, розробки методичних рекомендацій з формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здійснено в навчально-виховний процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 181 від 17.10. 2022 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка № 452 від 07.02. 2022 р.), Донбаського державного педагогічного університету (довідка № 68-21-348 від 01.06. 2021 р.).

6. Повнота викладання результатів в опублікованих працях

Основні положення та результати дослідження пройшли надійну апробацію на наукових засіданнях кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Теоретичні і практичні результати дослідження дисертант виклав в 9 одноосібних публікаціях автора, з них: 4 статті в провідних фахових виданнях України з педагогіки, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, 3 – роботи апробаційного характеру.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Як і будь-яке глибоке, інноваційне дослідження, подана до захисту робота дає підстави для роздумів і дозволяє висловити деякі побажання на майбутнє щодо поліпшення оформлення результатів наукового пошуку.

1. Теоретичний розділ дисертації представляє вокально-виконавську компетентність студентів факультетів мистецтв у процесі фахового навчання на основі аксіологічного, особистісно-зорієнтованого та творчо-проективного наукових підходів. З цих позицій бажано було б, ширше розкрити значення аксіологічного підходу в процесі формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

2. У дисертаційному дослідженні Вами висвітлено функції вокально-виконавської діяльності, а саме: пізнавальну, інформативно-ретрансляційну, комунікативну, аксіологічно-оцінну, знаннево-інтегративну. Хотілося б конкретизувати значення знаннево-інтегративної функції для формування вокально-виконавської компетентності студентів факультетів мистецтв.

3. Важливою педагогічною умовою реалізації авторської методики є спонукання студентів факультетів мистецтв до творчої самореалізації в різних формах творчої діяльності. На наш погляд, доцільно було б більш широко представити, як ця педагогічна умова сприяє розвитку здатності майбутніх учителів музичного мистецтва до виконавської самопрезентації та виконавської самореалізації.

4. У другому розділі дисертаційного дослідження (с. 91 дисертації), зазначається, що професійна діяльність компетентного вчителя передбачає використання новітніх освітніх ресурсів та освітніх платформ для розширення слухацької аудиторії. Поясніть конкретніше, які нові освітні ресурси та освітні платформи ви маєте на увазі, визначте їх доцільність в роботі вчителя музичного мистецтва?

5. На нашу думку, у Висновках доречно було б конкретизувати продуктивність розробленого методичного забезпечення формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, визначити його ефективність в процесі експериментальної роботи.

Наголошуємо на тому, що висловлені зауваження швидше за все впливають із власного бачення можливого варіанта представлення результатів дослідження і не знижують загальну позитивну оцінку дисертації.

8. Висновки

Дисертація Янь Інши «Методика формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва» є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Янь Інши заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та хореографії

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Н.Г. Мозгальова

